

The Role Of The Media From The Soft Media War Against The Islamic Republic of Iran's Peaceful Nuclear Program to The Hard Military 12- Day War and The Third Imposed War (Ramazan)

Valiollah Nasiri^{1*} | Saleh Rezaei Pishrobat² | Hojjat Salimi Torkmani³

1- Ph.D. Student in Public International Law, Mar.C., Islamic Azad University, Maragheh, Iran Email: valinasiri58@yahoo.com

2- Corresponding Author: Associate Professor, Nuclear Science and Technology Research Institute (NSTRI), Tehran, Iran. Email: srezaei@aeoi.org.ir.

3- Associate Professor, Department of Law, Shahid Madani University Of Azerbaijan, Tabriz, Iran Email: salimi@azaruniv.ac.ir

Volume info

Vol. 18
Summer 2026
P.P: 93-120

Article Type

Research Paper

Article History

Received:

2026-05-15

Revised:

2026-07-25

Accepted:

2026-08-01

Published:

2026-08-31

ISSN – E-ISSN

ISSN: 3115-7947
E-ISSN: 3115-7521

Abstract

While designing a soft war to confront the nuclear program of the Islamic Republic of Iran, American statesmen play a significant role in mobilizing public opinion and world public opinion against the peaceful nuclear program of the Islamic Republic of Iran. Therefore, the United States, using the capabilities of media warfare, has attempted to portray, distort, manipulate information, bombard the Islamic Republic of Iran with news, fake news, and exaggerate against the nuclear program of the Islamic Republic of Iran, and has tried for years to change the attitude of the audience. This research, using a descriptive-analytical method, seeks to examine the Western approach to the nuclear rights of the Islamic Republic of Iran. The main question of this article is what role did the media play in the soft war against the Islamic Republic of Iran's nuclear program? The research has concluded that the media, using various tactics such as propaganda and highlighting, have played a major role in the US and Israeli war-making process against the Islamic Republic of Iran's nuclear facilities during Operation Midnight Hammer and Operation Epic Fury. The research findings show that in modern wars, narrative creation has become an effective tool for advancing political and geopolitical goals. One of the clear manifestations of this battle of narratives is the media diplomacy of the United States and its Western allies against the Islamic Republic of Iran; a war that is waged with words, images, documentaries, and news coverage instead of tanks and missiles.

Keywords: Nuclear Rights, War, Soft War, Media, Operation Midnight Hammer.

Cite this article: Nasiri, Valiollah, Rezaei Pish-Robat, Saleh, & Salimi Torkamani, Hojjat. (1405). The role of media: From soft war against the Islamic Republic of Iran's peaceful nuclear program to the 12-day hard military war and the Ramadan War. Social Crisis Management, 18(2), 93–120.

[DOR: 20.1001.1.31157947.1405.18.2.4.0](https://doi.org/10.31157947.1405.18.2.4.0)

Publisher: Imam Hossein University.

© The Author(s).

نقش رسانه‌ها از جنگ نرم علیه برنامه صلح‌آمیز هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران تا جنگ سخت نظامی ۱۲ روزه و جنگ تحمیلی سوم (رمضان)

ولی‌اله نصیری^{۱*} | صالح رضایی پیش‌رباط^۲ | حجت سلیمی ترکمانی^۳

۱. دانشجوی دکتری حقوق بین‌الملل عمومی، واحد مراغه، دانشگاه آزاد اسلامی، مراغه، ایران valinasiri58@yahoo.com

۲. نویسنده مسئول: دانشیار پژوهشگاه علوم و فنون هسته‌ای، تهران، ایران srezaei@aeoi.org.ir

۳- دانشیار گروه حقوق، دانشکده الهیات، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران salimi@azaruniv.ac.ir

چکیده

دولتمردان آمریکا ضمن طراحی جنگ نرم با هدف مقابله با برنامه هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران نقش قابل توجهی در بسیج افکار عمومی و آراء عمومی جهان علیه برنامه صلح‌آمیز هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران ایفا می‌کنند. کشورهای غربی و در رأس آن‌ها ایالات متحده آمریکا با استفاده از ظرفیت‌های جنگ رسانه‌ای به تصویرسازی، تحریف، دستکاری اطلاعات، بمباران خبری، جعل خبری و بزرگ‌نمایی علیه برنامه هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران اقدام نموده و سال‌ها تلاش کرده‌اند تا در ذهن مخاطبان تغییر نگرش ایجاد کند. این تحقیق با روش توصیفی-تحلیلی به بررسی نقش رسانه‌ها در حمله نظامی به تأسیسات هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران می‌پردازد. در این مطالعه، «داده‌ها» نه از طریق پیمایش‌های میدانی، بلکه از طریق فرآیند «تحلیل اسنادی و سنتز انتقادی» استخراج شده‌اند. در واقع، روش تحقیق بر پایه «سنتز دانش موجود» بنا شده و داده‌های تحقیق، همان «داده‌های ثانویه» حاصل از متون علمی هستند که پژوهشگر به جای توصیف صرف منابع، آن‌ها را با نگاهی تحلیل‌گرانه ترکیب و بازآرایی کرده تا درکی جامع و نوآورانه از نقش رسانه‌ها در جنگ‌افروزی ایالات متحده آمریکا و رژیم صهیونیستی علیه تأسیسات هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران حاصل گردد. سؤال اصلی تحقیق عبارت است از اینکه رسانه‌ها چه نقشی در جنگ نرم علیه برنامه هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران ایفا می‌کنند؟ تحقیق به این نتیجه رسیده است که رسانه‌ها سهم بزرگی در پروسه جنگ‌افروزی آمریکا و اسرائیل علیه تأسیسات هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران داشته‌اند. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که در جنگ‌های نوین روایت‌سازی به ابزاری مؤثر برای پیشبرد اهداف سیاسی و ژئوپلیتیکی تبدیل شده است.

کلیدواژه‌ها: حقوق هسته‌ای، جنگ، جنگ نرم، رسانه، عملیات چکش نیمه‌شب.

سال و شماره

سال ۱۸

تابستان ۱۴۰۵

صص: ۹۳-۱۲۰

نوع مقاله

مقاله پژوهشی

سابقه مقاله

تاریخ دریافت: ۱۴۰۵/۰۲/۲۵

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۵/۰۵/۰۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۵/۱۰

تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۰۶/۰۹

شاپا چاپی و الکترونیکی

شاپا چاپی: ۷۹۴۷-۳۱۱۵

الکترونیکی: ۷۵۲۱-۳۱۱۵

استناد: نصیری، ولی‌اله، رضایی پیش‌رباط، صالح و سلیمی ترکمانی، حجت. (۱۴۰۵). نقش رسانه‌ها از جنگ نرم علیه برنامه صلح‌آمیز

هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران تا جنگ سخت نظامی ۱۲ روزه و جنگ رمضان. مدیریت بحران‌های اجتماعی، ۱۸(۲)، ۹۳-۱۲۰.

[DOR: 20.1001.1.31157947.1405.18.2.4.0](https://doi.org/10.1001.1.31157947.1405.18.2.4.0)

ناشر: دانشگاه جام امام حسین (ع). © نویسندگان.

مقدمه

علی‌رغم اهداف رسمی اعلام‌شده در عملیات موسوم به «خشم حماسی» که بر اهدافی هم‌چون «تغییر رژیم»، «محدودسازی توان موشکی» و «پیشگیری از دستیابی جمهوری اسلامی ایران به فناوری هسته‌ای» تأکید داشت، تحلیل ماهیت حملات به زیرساخت‌های حیاتی و تکرار حملات نظامی به تأسیسات هسته‌ای، نشان‌دهنده آن است که جنگ تحمیلی دوم و سوم فراتر از یک نبرد کلاسیک بوده و در بطن خود، یک استراتژی برنامه‌ریزی شده برای نابودی توانمندی هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران را دنبال می‌کنند. متجاوزان (ایالات متحده آمریکا و رژیم صهیونیستی) با به کارگیری تمام هیئت، امکانات و ظرفیت‌های خود تلاش می‌کنند که این دستاورد مردمی را از بین ببرند. در همین راستا، پژوهش‌های پیشین نظیر مطالعه «پل راجرز» (۲۰۰۶) با عنوان «پیامدهای یک جنگ»، نشان می‌دهند که سناریوهای نظامی علیه تأسیسات هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران، مدت‌ها پیش از وقوع عملیات چکش نیمه شب و به دقت مدل‌سازی و تحلیل شده بود (راجرز، ۲۰۰۶: ۳۵).

در حمله به تأسیسات هسته‌ای نیز عوامل امنیتی، سیاسی، ژئوپلیتیکی، نظامی و راهبردی متعددی موثر بودند که در این میان نباید از نقش «رسانه‌ها» غافل شد. با توجه به تأثیر رسانه‌ها در تصمیم سیاستمداران و افکار عمومی لزوم بررسی نقش رسانه‌ها در تبدیل جنگ نرم به جنگ سخت نظامی علیه برنامه هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران لازم و ضروری است. زیرا آمادگی در برابر جنگ رسانه‌ای دشمنان انقلاب اسلامی به‌منظور مقابله با فرافکنی‌ها و حمله‌های رسانه‌ای آن‌ها، ضرورت اجتناب‌ناپذیری است که می‌تواند آماج تهدیدهای آن‌ها را خنثی کند. به عبارتی با بصیرت‌زایی عمومی می‌توان در برابر حمله‌های رسانه‌ای دشمنان ایستادگی و تهدید آن‌ها را خنثی نمود. با توجه به اینکه نسل کنونی بخش عظیمی از اطلاعات، الگوهای رفتاری و ارزش‌های خود را از رسانه‌ها دریافت می‌کند و رسانه‌ها می‌توانند بر افکار عمومی مسلط شده و به‌صورت مستقیم تمامی آحاد جامعه را تحت تأثیر قرار دهند، بررسی نقش رسانه‌ها در وقایع بین‌المللی روز و تحولات بین‌المللی ضرورت و اهمیت زیادی دارد.

هدف اصلی این پژوهش، تبیین رویکرد غرب نسبت به برنامه هسته‌ای ایران و تحلیل نقش واسطه‌ای رسانه‌ها در انتقال از مرحله جنگ نرم به مرحله جنگ سخت نظامی علیه این برنامه صلح‌آمیز است. بر این اساس، پرسش بنیادین تحقیق این است که: «رسانه‌ها چگونه در فرآیند تبدیل جنگ نرم به جنگ سخت نظامی علیه برنامه هسته‌ای ایران نقش ایفا کردند؟

تحقیق بر این فرضیه استوار است که اگر سهم سیاست‌ورزان در آغاز جنگ را بخشی از پروسه جنگ افروزی ایالات متحده آمریکا و رژیم صهیونیستی علیه جمهوری اسلامی ایران تعریف کنیم، باید سهم بزرگی از این رویکرد را بر بستر رسانه‌ها به خصوص رسانه‌های غربی تعریف کنیم. در همین ارتباط تصویرسازی غیرواقعی از ایران در رسانه‌های خارجی و در رأس آن‌ها رسانه‌های آمریکایی قابل تأمل است. پیش از جنگ شبکه‌های سی.ان.ان و بی.بی.سی در هفته‌های منتهی به درگیری ویژه برنامه‌هایی با تیتراژ «ایران: تهدید قریب‌الوقوع» پخش کردند؛ در این سریال‌ها با نمایش انیمیشن موشک‌های بالستیک ایرانی و نقل قول از مقامات نظامی رژیم صهیونیستی، سناریوی حمله پیشدستانه را «لازم و ضرورتی غیرقابل انکار» تبیین کردند. بنا بر بررسی «کو پیلوت» که از انواع هوش مصنوعی فعال است، خبرگزاری‌های رويترز و آسوشیتدپرس بیش از پنجاه گزارش تحقیقی درباره فعالیت‌های موشکی و آزمایش‌های سپاه منتشر کردند، همزمان در برخی بخش‌های خبر نقشه‌های راهبردی ایران را با خط قرمز و هشدار صوتی شدید نشان می‌دادند تا روایت «اقدام انتحاری ایران» در اذهان مخاطب مستقر شود. پخش برنامه‌های انیمیشن از تهدیدات ایران در برنامه سی.ان.ان یا تلاش فاکس نیوز برای چارچوب‌سازی تهدید وجودی ایران برای رژیم صهیونیستی و آمریکا بخشی از این برنامه‌ها بود. بر اساس همین بررسی کوتاه از ماه مه تا پیش از جنگ در ۲۳ ژوئن بیش از ۱۰ گزارش تحلیلی و خبری در خصوص توان هسته‌ای ایران و خطرات احتمالی برای آمریکا و جهان از سوی رويترز و آسوشیتدپرس منتشر شده است. این پژوهش با درک قدرت گفتمان‌ساز رسانه‌ها، فرآیند «امنیت‌سازی» را در جهت مشروعیت بخشی به تقابل نظامی علیه برنامه هسته‌ای ایران واکاوی می‌کند. هدف اصلی، ترسیم الگوی واسطه‌ای رسانه در تبدیل ادراک «تهدید نرم» به ضرورت «اقدام نظامی» از طریق مهندسی افکار عمومی و تغییر پارادایم‌های ذهنی مخاطبان است.

ادبیات و مبانی نظری

تعریف جنگ نرم و قدرت نرم

به تعبیر «کلاوزوتیس»^۱، جنگ ابزار عقلانی سیاست ملی است (علویان و نیکروش، ۱۳۹۳: ۳۳-۵۴). جنگ پدیده‌ای اجتماعی است که بین جوامع انسانی شکل گرفته و بروز می‌یابد. جنگ یکی از قدیمی‌ترین سازوکارهایی است که کنش‌گران می‌شناسند و برای کنترل دیگران از آن بهره می‌گیرند (یزدان‌فام، ۱۳۹۱: ۵۲). جنگ‌ها با توجه به معیارهای مختلف به انواع متفاوتی تقسیم می‌شوند. در یک تقسیم کلی و با توجه به ابزارهای به کار رفته در جنگ و هدف اصلی آن، می‌توان جنگ‌ها را به دو نوع سخت و نرم تقسیم کرد (افتخاری و ریاضی، ۱۳۹۰: ۱۲؛ محمدی، ۱۳۸۹: ۱۳؛ شریفی، ۱۳۸۹: ۲۳).

جنگ نرم در فرهنگ سیاسی به معنای فروپاشی از درون و در حقیقت شامل هرگونه اقدام روانی و تبلیغات رسانه‌ای است که با هدف گرفتن فکر و اندیشه ملت‌ها، نقش مهمی در سست کردن حلقه‌های فکری و فرهنگی جوامع ایفا می‌کند و بدون درگیری نظامی، رقیب را به انفعال یا شکست وامی‌دارد (کاظم‌زاده، ۱۳۹۱: ۷؛ کرمی، ۱۳۸۷: ۳؛ حاج‌حسینی، ۱۳۹۲: ۱۸؛ ملکی و حاتمی، ۱۳۹۲: ۶۶).

جنگ نرم در برابر جنگ سخت^۲ در پی از پای در آوردن اندیشه و تفکر جامعه هدف است تا حلقه‌های فکری و فرهنگی آن را سست کرده و با بمباران خبری و تبلیغاتی در نظام سیاسی-اجتماعی حاکم تزلزل و بی‌ثباتی تزریق کند (سقازاده و کریم‌خانی، ۱۳۸۸: ۳۷؛ موحدی، ۱۳۹۲: ۲۷؛ ماه‌پیشانیان، ۱۳۸۶: ۷۴-۵۷).

با اینکه اصطلاح جنگ نرم را اولین بار «جین شارب»^۳ به کار برده است (مبینی و همکار، ۱۳۹۱: ۳۵)، اما طبیعی است این پدیده از گذشته دور در میان افراد بشر بوده است. از بارزترین نمونه‌های این نوع جنگ، داستان جالبی است که از «تخومس سوم»^۴ در زمان فتح شهر «یافا» در فلسطین اقدام نمود، نقل می‌شود. در این جنگ، فتح شهر مزبور برای وی دشوار شد و بدین سبب به حيله و

1. Clausewitz.
2. Soft War.
3. Jane Sharb.
4. Thutmose III.

نیرنگ و غافلگیری توسل جست (نصر، ۱۳۸۷؛ کرمانی و دیگران، ۱۳۹۱: ۵۱؛ عبداللهی نژاد، ۱۳۹۰: ۶۶).

به گمان ملتون و همکارانش^۱، سران حکومت ها از دیرباز در پی آن بوده اند تا با بهره گیری از سازوکارهای غیرنظامی (غیرسخت)، قدرت رقبا و دشمنان خویش را محدود سازند و اراده خویش را بر آنان تحمیل کنند (قربانزاده سوار و ناطقی، ۱۳۹۰: ۱۳۱). آن ها در تأیید ادعای خویش از شواهدی متنوع از جمله کتاب «هنر جنگ» سن تزو^۲، راهبرد پرداز چینی یاد می کنند (ملتون و همکاران^۳، ۲۰۰۵: ۵۶) وی در کتاب هنر جنگ اظهار می دارد مهم ترین کار این است که شما در یک نبرد بدون جنگ، پیروزی را به دست بیاورید؛ چیزی که وی مدنظر قرار داده، همان عملیات روانی و جنگ نرم است (یوسفزاده و بختیار، ۱۳۹۲: ۳۷) گروهی دیگر از نویسندگان، از رساله نافرمانی مدنی «هنری دیوید ترو»^۴ به یکی از نخستین آثار مربوط به جنگ نرم یاد می کنند. برخی نیز «جرج کنان»^۵ را زمینه ساز شکل گیری مفهوم جنگ نرم می دانند (میریان و اصغری، ۱۳۹۱: ۸).

برای فهم دقیق تر اصطلاح «جنگ نرم»^۶ محتاج شفاف کردن و تعریف «قدرت نرم»^۷ هستیم. قدرت نرم توجه به ابعادی از قدرت است که ضمن برخورداری از ماهیتی غیرخشن و نامحسوس ناظر بر فاکتورهایی چون فرهنگ، هویت، مذهب، آداب و رسوم و با استفاده از ابزارهایی چون رسانه، هنر، ادبیات، علم و... است. دانشمندانی چون «ماکس وبر»^۸، «ای.اچ کار»^۹، «هانس مورگنتاو»^{۱۰}، «میشل فوکو»^{۱۱}، «پیر بوردیو»^{۱۲}، «آنتونیو گرامشی»^{۱۳} به زمینه هایی از قدرت نرم اشاره داشته اند، برای نمونه «استیون لوکس»^{۱۴} معتقد است که نیازی نیست قدرت الزاماً عریان یا رفتاری

1. Melton and et.al.
2. Sun tzu.
3. Melton et.al, 2005.
4. Daivid True.
5. Geroqe kenan.
6. Hard War.
7. Soft Power.
8. Maximilian Karl Emil Weber.
9. Edward Hallett Carr.
10. Hans Morgenthau.
11. Michel Foucault.
12. Pierre boour dieu.
13. Antonio Gramsci.
14. Steven Lukes.

باشد بلکه می‌تواند از طرفی اعمال گردد که به صورت ناخود آگاه بر شکل‌گیری ترجیحات اثر می‌گذارد. اما با این حال در ادبیات معاصر روابط بین‌الملل، این اصطلاح اولین بار توسط «جوزف نای»^۱ در سال ۱۹۹۰ بکار برده شده (یزدانی و شیخون، ۱۳۹۱: ۹۷) و بحث قدرت نرم با نام جوزف نای گره خورده است (لباف، ۱۳۹۰: ۱۰۷). جوزف نای، معتقد است مفهوم قدرت نرم را اولین بار در کتاب «ملزم به رهبری»^۲ به سال ۱۹۹۰ مطرح کرده است (نای، ۱۳۸۹: ۲۴). تعبیر محدود و موسع از قدرت نرم وجود دارد: در تعبیر محدود، قدرت نرم مشابه و نفوذ فرهنگی است. صاحب‌نظران مشهوری شامل «نایل فرگوسن»^۳ با این رویکرد به قدرت نرم می‌نگرند. اما در تعبیر موسع، «یوزف یوفه»^۴ قدرت نرم مترادف با قدرت غیرنظامی است و علاوه بر نفوذ فرهنگی، توانمندی اقتصادی را نیز شامل می‌شود (وونینگ، ۲۰۰۹: ۳۴).

تعریف جنگ سخت و قدرت سخت

کاربرد قدرت سخت^۵ که در اینجا آن را جنگ سخت می‌نامیم با استراتژی تهدید، اجبار، فشار و به کارگیری ادوات و ابزار نظامی، دولت‌های متخاصم را سرکوب، منهدم و یا به تسلیم وا می‌دارند که امروزه از آن به عنوان براندازی سخت یاد می‌گردد (رنجبران، ۱۳۸۸: ۱۴). قدرت سخت یعنی توانایی ایجاد زور و اجبار که از اقتدار نظامی یک کشور ناشی می‌گردد. واژه قدرت نرم در برابر قدرت سخت کاربرد دارد. البته گاهی به جای قدرت از واژه‌های تهدید یا جنگ استفاده می‌شود ولی در نهایت معمولاً به یک مفهوم ختم می‌شود (کرمانی و دیگران، ۱۳۹۱: ۵۱). اما از منظر حقوق بین‌الملل مصداق بارز قدرت سخت همان توسل به زور یک دولت علیه دولت دیگر است (خسروی، ۱۳۷۳: ۸؛ طارم‌سری، مستقیمی و مصفا، ۱۳۹۰: ۶؛ محمدعلی‌پور، ۱۳۸۲: ۵۴-۴۳). منشور ملل متحد عامدانه به جای واژه جنگ از ممنوعیت توسل به زور در ماده ۲ و به جای مخاصمه مسلحانه صرفاً از «حمله مسلحانه» در ماده ۵۱ سخن به میان آورده است. از مخاصمات مسلحانه تحت عنوان «جنگ» تعبیر می‌گردد. در واقع از سال ۱۹۴۵ به طور کلی «مخاصمه مسلحانه» جایگزین واژه «جنگ» شده است. مخاصمه در معنای مضیق، به معنی زد و خورد بین قوای نظامی

1. Joseph s.Nye.

2. Bound to lead.

3. Nial Ferguson.

4. Josef Joffe.

5. Vuving, 2009.

6. Hard power.

دو یا چند دولت به قصد غلبه یا دفاع یا اعلام رسمی جنگ است (عمیدزنجانی، ۱۳۷۶: ۳۴۷). اما ماده ۲ مشترک کنوانسیون های چهارگانه ژنو مفهوم وسیع تری از مخاصمه را ارائه می دهد. مخاصمه علاوه بر حالت جنگ رسمی، به هرگونه مخاصمه ای هم اطلاق می شود که بین دو یا چند دولت روی می دهد (ملک محمدی نوری، ۱۳۷۲: ۹۷). ممنوعیت جنگ سخت در بند ۴ ماده ۲ منشور ملل متحد هرگز به این معنی نیست که منشور توجهی به جنگ نرم نکرده است. بلکه بالعکس و برخلاف نظر برخی محققان، پژوهشگران و حتی اساتید، حقوق بین الملل همواره به همان اندازه که به قواعد منع توسل به زور (جنگ سخت) پرداخته است، به جنگ نرم و اصل عدم مداخله در امور کشورها نیز توجه نموده است (فن گلان، ۱۳۷۹: ۷۰۳). جنگ نرم را می توان اقدامات کمتر از توسل به زور تحت بند ۷ ماده ۲ منشور یعنی اصل عدم مداخله دانست. اصل عدم مداخله یک اصل عرفی است. پروفیسور کاسسه اصل عدم مداخله را یک اصل قدیمی به شمار آورده و آن را از اصول وستفالیایی^۱ دانسته است (کاسسه، ۱۳۷۰: ۱۸۱) اصل عدم مداخله علاوه بر تایید منشور در بسیاری از معاهدات دوجانبه و چند جانبه (کلیار، ۱۳۶۸: ۵۹) و اسناد تاسیس سازمان ها نیز مورد تاکید قرار گرفته است (اکبری، ۱۳۷۸: ۲۳۳) در ماده ۱ بیانیه های الجزایر ۱۹۸۱ منعقد شده میان ایران و ایالات متحده آمریکا، آمده که سیاست آمریکا این بود و از این پس نیز خواهد بود که در امور داخلی و خارجی ایران مداخله نکند (مجبی، ۱۳۹۱: ۱۹۸) قطعنامه شماره ۲۱۳۱ مصوب دسامبر ۱۹۶۵، قطعنامه شماره ۳۲۸۱ مصوب ۱۲ دسامبر ۱۹۷۴ و خصوصاً قطعنامه ۳۱۹۱ مصوب ۱۴ دسامبر ۱۹۷۶ مجمع عمومی سازمان ملل با لسان روشن و قاطع هرگونه مداخله آشکار یا پنهان را ممنوع و تقبیح می کند (مجبی، ۱۳۹۱: ۱۹۸).

تعریف جنگ رسانه ای

واژه «رسانه^۲»، به فتح و کسر «ر» استعمال شده است. واژه «رسانه» به فتح، حسرت، افسوس و تأسف معنا شده است. در اینجا این واژه مراد نیست؛ بلکه مراد رسانه به کسر «ر» می باشد که به معنای ابزار و وسیله انتقال پیام است. رسانه ها، به معنای وسیله ارتباط جمعی، اعم از شنیداری، دیداری و مکتوب است (جوادی یگانه و عبدالهیان، ۱۳۸۶: ۱۳؛ موحدی، ۱۳۹۲: ۱۵۱). به کاربرد رسانه ها در عملیات روانی، جهت تأثیرگذاری بر نگرش و افکار مردم و کنترل رفتار و اراده آنها

1. Vestphali.

2. Media.

جنگ رسانه‌ای گفته می‌شود (زمانی، ۱۳۸۷: ۴۹). رسانه‌ها به مثابه مهم‌ترین و کارآمدترین ابزار در خدمت دستگاه‌های عملیات روانی با القای اغراض دولت‌های صاحب فناوری‌های ارتباطی، جهان را به گونه‌ای دلخواه خود شکل می‌دهند (توکلی، ۱۳۹۰: ۲۷). تاکنون حدود ۱۷۰ نوع و روش عملیات روانی شناسایی شده است که امروزه، رسانه‌های غربی از عمده آن‌ها علیه جهان اسلام به شکل کاملاً زیرکانه استفاده می‌کنند (جنیدی، ۱۳۸۷: ۳۲). رسانه‌ها از برجسته‌ترین مؤلفه‌های جنگ نرم محسوب می‌شوند. چرا که رسانه‌ها ابزارهای قوی برای تحمیل اراده هستند (حسینی و جاهد، ۱۳۹۲: ۴۴). جنگ رسانه‌ای استفاده از رسانه‌ها و شیوه‌های روان‌شناختی جهت تضعیف چهره کشور هدف و دفاع از منافع خود می‌باشد (رنجبران، ۱۳۸۸: ۱۹۳). جنگ رسانه‌ای^۱ یکی از انواع جنگ نرم به شمار می‌رود که در آن سربازان میدان نبرد، خبرنگاران، گزارشگران، سردبیران و نویسندگان رسانه‌های مختلف اعم از مکتوب (روزنامه‌ها و مجلات) صوتی و تصویری (رادیو و تلویزیون) ماهواره‌ای و بین‌المللی (شبکه‌های ماهواره‌ای و خبرگزاری‌ها) و اینترنتی و الکترونیکی (سایت‌های اینترنتی و روش‌های الکترونیکی انتقال پیام) هستند (نقیب‌السادات، ۱۳۹۰: ۳۰). جنگ رسانه‌ای استفاده از ظرفیت رسانه‌ها به منظور پیشبرد اهداف و یا منافع ملی است.

پیشینه پژوهش

مُدافعه در عناوین برخی پژوهش‌های صورت گرفته مانند «ایران، بازیگر یا یاغی»، «خلع سلاح غریبه‌ها»، «ایران هدف بعدی حملات پیشگیرانه» و «شمارش معکوس برای رویارویی با بحران هسته‌ای ایران» همگی نشان از رفتار خصمانه با برنامه صلح‌آمیز هسته‌ای ایران در آثار برخی نویسندگان دارد (سیگال^۲، ۱۹۹۸: ۷۶؛ فالووز^۳، ۲۰۰۴: ۹۹؛ تیمرمن^۴، ۲۰۰۵: ۶۶؛ آلبرایت و هیندراشتاین^۵، ۲۰۰۳: ۵۲). علاوه بر تحقیق اعجازی و همکاران تحت عنوان «تأثیر رسانه‌های اصلی ایالات متحده بر سیاست خارجی آمریکا در قبال ایران (۲۰۲۰-۲۰۰۷)، علیخانی و همکاران (۲۰۲۲) تحت عنوان «استراتژی کلامی ایالات متحده در فرآیند ایمن‌سازی برنامه هسته‌ای ایران

1. Media war.
2. Sigal, 1998.
3. Fallows, 2004.
4. Timmerman, 2005.
5. Albright & Hinderstein, 2003.

(۲۰۰۱-۲۰۲۱) و تحقیق آدیونگ^۱ (۲۰۱۲) تحت عنوان «امنیتی سازی انرژی هسته ای ایران توسط ایالات متحده و اسرائیل»، تحقیقات مندرج در جدول ۱ نیز به ارزیابی رسانه های آمریکایی و اغراق آمیز بودن و سخن پراکنی این رسانه ها علیه برنامه صلح آمیز هسته ای ایران پرداخته اند.

جدول ۱. توضیح مختصر پیشینه پژوهش

ردیف	نویسنده	عنوان پژوهش	روش شناسی پژوهش	مهم ترین یافته ها و نتایج مرتبط با پژوهش
۱	مهرنیا	سیاست خارجی آمریکا و نقش رژیم های امنیت بین المللی در تحریم های یکجانبه علیه ایران	توصیفی - تحلیلی براساس نظریه پیوستگی	تحریم های یکجانبه، نشان از فروپاشی نظم چندجانبه و بهره برداری رژیم های امنیتی از خلأ های حقوق بین الملل است.
۲	دیلیم صالحی و صائبی	تحلیل سیاست خارجی ایالات متحده آمریکا در قبال پرونده هسته ای ایران	توصیفی - تحلیلی با رویکرد سیستمی	اتاق های فکر و رسانه ها در جهت دهی به دولتمردان آمریکا در تصمیم سازی سیاست خارجی کاخ سفید در قبال ایران بسیار تاثیر گذار هستند
۳	قنبری سلحشور و آقارضایی	جنگ نرم علیه کشورهای مخالف هژمونی آمریکا	توصیفی - تحلیلی	آمریکا سعی دارد با استفاده از تاکتیک های رسانه ای مانند تبلیغات و برجسته سازی بر کشورهای هدف از جمله ایران اثر بگذارد.
۴	اسماعیلی و نوری	سیاست ایالات متحده آمریکا در قبال برنامه هسته ای جمهوری اسلامی	روش دلفی	آمریکا سعی دارد با استفاده از ابزارهای جنگ رسانه ای بر کشورهای هدف از جمله ایران اثر بگذارد.
۵	قنبرلو	دیپلماسی دولت های ترامپ و اوباما در قبال برنامه هسته ای جمهوری اسلامی	توصیفی - تحلیلی	سیاست تحریمی دولت اوباما بیشتر مبتنی بر انگیزه متعهد سازی ایران به تعهدات هسته ای بود، انگیزه اصلی دولت ترامپ پیشبرد حداکثری منافع آمریکا است.

1. Adiong, N. M. (2012).

جدول ۱. توضیح مختصر پیشینه پژوهش

ردیف	نویسنده	عنوان پژوهش	روش‌شناسی پژوهش	مهم‌ترین یافته‌ها و نتایج مرتبط با پژوهش
۶	کشکوئیه مسعودنیا گودرزی	بررسی مؤلفه‌های تأثیرگذار سیاست خارجی ترامپ علیه ایران	توصیفی- تحلیلی	موفقیت‌های مستمر ایران علت رفتارهای تهاجمی و خصمانه ترامپ علیه ایران است.
۷	کایلاس منون ^۱	جنگ نرم علیه برنامه هسته‌ای ایران تحت محور شرارت	توصیفی- تحلیلی	تحلیلی از برنامه هسته‌ای ایران و واکنش‌های آمریکا
۸	ریچارد ماهر ^۲	جنگ نرم علیه برنامه هسته‌ای ایران	توصیفی- تحلیلی	جنگ نرم در ایجاد تأخیرها و اختلالات معنادار در پیشرفت هسته‌ای ایران، افزایش اهرم دیپلماتیک ایالات متحده و کمک به وادر کردن رهبران ایران به پذیرش محدودیت‌ها و قیود بر فعالیت‌های هسته‌ای تأثیرگذار بوده است.
۹	جوناس سیگل ^۳	جنگ نرم علیه برنامه هسته‌ای ایران	توصیفی- تحلیلی	پوشش رسانه‌ای برنامه هسته‌ای ایران توسط شش روزنامه تأثیرگذار انگلیسی زبان (نیویورک تایمز، وال استریت ژورنال، واشنگتن پست، فایننشال تایمز، گاردین و ایندپندنت) بررسی شده است.
۱۰	انجم ضیاء و همکاران ^۴	چارچوب‌بندی ابهام هسته‌ای توسط رسانه‌های چاپی ایالات متحده	توصیفی- تحلیلی	این تحقیق نشان می‌دهد که چگونه رسانه‌ها می‌توانند برنامه هسته‌ای ایران را «بزرگ- نمایی» و برنامه هسته‌ای ایران «کوچک- نمایی» کنند.

- 1.Menon, Kailas (2013).
- 2.Richard Maher (2019).
- 3.Jonas Siegel (2013).
4. Zia A., Batool S., Yousaf R., (2017).

جدول ۱. توضیح مختصر پیشینه پژوهش

ردیف	نویسنده	عنوان پژوهش	روش شناسی پژوهش	مهم ترین یافته ها و نتایج مرتبط با پژوهش
۱۱	شیین باگودو ای. و همکاران ^۱	نقش تبلیغات در جنگ مدرن: بررسی ایالات متحده و ایران	توصیفی-تحلیلی	این تحقیق نشان می دهد که تبلیغات رسانه-ای تنها یک ابزار اطلاع رسانی نیست، بلکه در بسیاری از موارد به عنوان مقدمه ای بر ساخت روایت «جنگ عادلانه» علیه برنامه هسته ای سایر کشورها عمل می کند.

روش شناسی پژوهش

روش این تحقیق توصیفی و از نوع تحلیل محتوای مطالب رسانه های غربی علیه برنامه صلح آمیز هسته ای جمهوری اسلامی ایران است و هدف توصیف عینی، واقعی و منظم موضوع مورد پژوهش است. داده ها به صورت هدفمند از منابع ثانویه، از رسانه های چاپی (واشنگتن پست، رویترز، فاکس نیوز، فایننشال تایمز)، رسانه های تصویری (همانند صدای آمریکا و پرس تی وی) و شبکه های اجتماعی و دیجیتال گردآوری شده است. این مطالعه با بررسی نحوه بازنمایی فعالیت های هسته ای جمهوری اسلامی ایران، چگونگی استفاده از رسانه را به عنوان سلاح و ابزاری برای ساخت هویتی بنام «دشمن» و بسیج عمومی علیه برنامه صلح آمیز هسته ای جمهوری اسلامی ایران را تجزیه و تحلیل خواهد کرد.

یافته های پژوهش: رسانه ابزار اصلی جنگ نرم

جنگ نرم مبتنی بر «کاشت، داشت، برداشت» است. در این روش ابتدا بذر شبهه در ذهن مخاطب کاشته و پرورانده می شود و پس از آن به بهره برداری می رسد. مرحله کاشت توسط رسانه ها انجام می گیرد (سورین و تانکارد، ۱۳۸۶: ۳۸۹؛ گوتتر، ۱۳۸۴: ۳۱۰). «مارشال مک لوهان»^۲ در همین خصوص می گوید: «جنگ هایی که در آینده رخ خواهد داد به وسیله تسلیحات جنگی و در میدان های نبرد نخواهند بود؛ بلکه این جنگ ها به دلیل تصوراتی صورت می پذیرد که رسانه های

1. Sheyin Bagudu E., Muhammad Hashim, M., Buhari daughter, H., (2026).

2. Marshall McLuhan.

جمعی به مردم القا می‌کنند» (سنجایی شیرازی، ۱۳۸۸: ۱۲۹). کشورهای غربی و در رأس آن‌ها ایالات متحده آمریکا سعی دارند با استفاده از ابزارهای جنگ نرم از جمله رسانه‌ها (چاپی، تصویری، صوتی و رسانه‌های نوین) و نیز با استفاده از تاکتیک‌های رسانه‌ای مانند تبلیغات، برجسته‌سازی، هویت‌سازی، تردیدسازی، اقناع‌سازی، هدف‌گیری بر کشورهای هدف از جمله ایران اثر بگذارند (گلشن‌پژوه، ۱۳۹۱: ۱۳۱؛ حاذق نیکرو، ۱۳۹۲: ۴۴؛ بهرامی‌کمیل، ۱۳۸۸: ۲۵). جدول شماره ۲ مهم‌ترین اقدامات جنگ رسانه‌ای آمریکا علیه ایران طی ۴۷ سال گذشته را نشان می‌دهد.

جدول ۲: مهم‌ترین اقدامات جنگ رسانه‌ای آمریکا علیه ایران طی ۴۷ سال گذشته

دوره زمانی (۱۹۷۹-۱۹۸۹)	تبلیغات منفی گسترده	آغاز صدای آمریکا فارسی (۱۹۷۹)
	نفوذ فرهنگی محدود	ورود مخفی فیلم‌ها و موسیقی‌های غربی
دوره زمانی (۱۹۹۰-۲۰۰۰)	گسترش رسانه‌ها	شروع برنامه تلویزیون صدای آمریکا ۱۹۹۴ فاکس‌نیوز (۱۹۹۶) و سی‌ان‌ان (۱۹۸۰)
	تهاجم فرهنگی	تهاجم فرهنگی با برنامه‌های ماهواره‌ای
دوره زمانی (۲۰۰۱-۲۰۰۹)	رشد رسانه‌ای و وب	تأسیس رادیو فردا (۲۰۰۲)، گسترش صدای آمریکا به شبکه ۲۴ ساعته (۲۰۰۷) و حضور اینترنت و شبکه‌های اجتماعی در ایران
دوره زمانی (۲۰۱۰-۲۰۱۷)	حمایت از اعتراضات	پشتیبانی رسانه‌ای سایبری از جنبش سبز ۱۳۸۸ و کمک به ارتباط معترضین (تویتر ۲۰۰۹)
	جنگ نرم فرهنگی	فراگیرشدن ماهواره‌ها و برنامه‌های سرگرمی ضدنظام
دوره زمانی (۲۰۱۸-۲۰۲۱)	جنگ روانی علنی	سخنرانی پمپئو «حمایت از صدای ایرانیان» (ژوئیه ۲۰۱۸) و توییت‌های فارسی مکرر مقامات آمریکایی
دوره زمانی (۲۰۲۱-۲۰۲۶)	افزایش عملیات روانی	پوشش گسترده جهانی برنامه هسته‌ای ایران
	تداوم ارتباط مستقیم	استفاده مقام‌های آمریکایی از سکوی گفتگوی صوتی (کلاب‌هاوس) با ایرانیان

منبع: مشاهدات میدانی و تحلیل اقدامات جنگ رسانه‌ای غرب

1. Advertising.
2. Highlighting.
3. Phonetization.
4. Hesitation.
5. Persuasion.

جنگ رسانه‌ای غرب علیه برنامه صلح آمیز هسته‌ای ایران

جنگ رسانه‌ای غرب علیه برنامه هسته‌ای ایران پیش از جنگ تحمیلی دوم و سوم

علیرغم صراحت و بدیهی و مسلم بودن حق ملت ایران به استفاده صلح آمیز از انرژی هسته‌ای مطابق ماده ۴ معاهده «ان.پی.تی»، کشورهای غربی و در رأس آن‌ها ایالات متحده آمریکا واکنش‌های مکرر و تندی را علیه فعالیت‌های هسته‌ای ایران به بهانه قصد دسترسی به تسلیحات اتمی اتخاذ کرده‌اند. تعدادی از نخبگان سیاسی نیز در برخی از اتاق‌های فکر آمریکا مانند بنیاد دفاع از دموکراسی^۱، کمیته خطر جاری^۲، موسسه هادسون^۳ و مرکز نیکسون^۴ از گزینه سازماندهی تهدیدات نرم علیه برنامه هسته‌ای ایران حمایت می‌کنند. سیاستمداران آمریکایی بر این نظرند که برای تغییر رفتار ایران باید از جنگ نرم رسانه‌ای و ترفندهای عملیات روانی در دستور کار قرار گیرد. در همین ارتباط برخی اتاق‌های فکر آمریکا به صورت مستقیم وارد فاز تولید عملیات روانی علیه فعالیت‌های هسته‌ای ایران شده‌اند که از مصادیق آن می‌توان به تهیه فیلم مستند «ایرانوم» با تلفیق دو واژه «ایران» و «اورانیوم» اشاره کرد. فیلم مستند ایرانوم به کارگردانی الکس تریمن، با چهار زبان انگلیسی، عربی، فرانسوی و فارسی تهیه و در آن با به کارگیری دو مولفه تبلیغاتی ایران-هراسی و شیعه‌هراسی؛ فعالیت‌های هسته‌ای ایران را تهدیدی راهبردی برای کشورهای عرب منطقه و غرب جلوه داده‌اند. در این فیلم مستند با ۲۵ محقق و پژوهشگر ارشد اتاق‌های فکر مصاحبه شده است. این فیلم با حمایت «بنیاد کلاریون»^۵ تولید شده که یکی از موسسات پیشرو در سازماندهی جنگ تبلیغاتی است به طوری که پیشتر نیز دو فیلم «جهاد سوم» و «نگرانی: جنگ اسلام بنیادگرا در مقابل غرب» را ساخته است. «بنیاد دفاع از دموکراسی»، «موسسه هادسون»^۶، «بنیاد هریتیج»^۷ و «مرکز آزادی دیوید هاروویتز»^۸ نقش فعالی در ساخت این فیلم ایفا کرده‌اند (دپلم صالحی و صائبی، ۱۳۹۶: ۱۲۸). مطابق گزارش «رسانسبل استیت کرفت»^۹ نهادها و اندیشکده‌های فوق از

1. The Foundation For Defense of Democracies.
2. The Committee on The Present Danger.
3. Hudson Institute.
4. Richard Nixon Institute.
5. Clarion Foundation.
6. Hudson Institute.
7. Heritage Foundation.
8. David Horowitz.
9. Responsible Statecraft.

«برجسته‌ترین مروجان اقدام نظامی علیه تهران» در فاصله میان جنگ دوازده روزه در ژوئن ۲۰۲۵ تا آغاز جنگ رمضان در ۲۸ فوریه ۲۰۲۶ می‌باشند.

طراحان جنگ روانی نبرد خود را بر تبلیغات استوار کرده‌اند. هدف آن‌ها تأثیرگذاری بر عقاید افراد و جوامع مختلف است. در این راستا همان‌گونه که گفتیم، رسانه مؤثرترین ابزار جنگ روانی به‌شمار می‌رود و از تاکتیک‌های مختلفی نظیر ایجاد تفرقه و تضاد، برچسب‌زدن، ارائه پیشگویی-های فاجعه‌آمیز، انسانیت‌زدایی و اهریمن‌سازی، قطره‌چکانی، حذف، سانسور، دروغ بزرگ، پاره حقیقت‌گویی، کلی‌گویی، مغالطه، شایعه، تلطیف و تنویر، انتقال، تصدیق، مبالغه، توسل به ترس و ایجاد رعب با هدف مقابله با برنامه هسته‌ای ایران توسط رسانه اعمال می‌شود.

روایت‌های ساخته شده از برنامه هسته‌ای ایران توسط رسانه‌های خارجی (اعم از چاپی، صوتی-تصویری و رسانه‌های نوین)، عمدتاً در چارچوب «تهدید» و «بحران» شکل گرفته‌اند. روزنامه‌های غربی پرنفوذ (واشنگتن پست، گاردین، وال استریت ژورنال و دیلی تلگراف) در سرمقالات خود با بکار بردن واژگان و عباراتی همچون حمله، تهدید، شک و تردید، تحریم، نگرانی، پنهانکاری، تعلیق و توقف طی سال‌های ۲۰۰۳ تا ۲۰۲۳ سعی در تشدید روند امنیتی ساختن فعالیت هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران کرده‌اند. رسانه‌های غربی به‌عنوان بازیگران امنیت‌ساز سعی کرده‌اند که از طریق عبارت‌سازی و تکرار این سرمقالات، مخاطبان خود را از وجود یک تهدید جدی و فوری مطلع کنند. جدول زیر این روند امنیتی ساختن را از طریق انتخاب واژه‌ها و عبارات و تکرار آن‌ها نشان داده است.

جدول ۱: واژگان و عبارات بکار گرفته شده در چهار روزنامه غربی برای امنیتی ساختن فعالیت هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران

عبارات و واژگان	گاردین	دیلی تلگراف	واشنگتن پست	وال استریت ژورنال	جمع کل
بمب، سلاح هسته‌ای	۱۰	۱۴	۸	۶	۳۸
شک و تردید	۴	۲	۴	۲	۱۲
حمله	۸	۲	۲	۶	۱۸
تعلیق و توقف	۴	۲	۶	۲	۱۴
تهدید	۶	۶	۴	۴	۲۰
تحریم	۶	۸	۶	۸	۲۸
پنهانکاری	۴	۴	۲	۱	۱۱
نگرانی	۱	۴	۲	۱	۸

منبع: امید و مرادی‌فر، ۱۳۹۳: ۱۲۱-۱۴۹؛ آدیونگ، ۲۰۱۲: ۹۵-۱۱۳؛ محمدیاری، قاسمی طاری و سجادی‌پور، ۲۰۲۶: ۴۰۹-۴۸۵،

امین، ۲۰۲۰: ۱-۲؛ علیخانی، شیخ‌نشین و قانلی، ۲۰۲۲: ۲۱-۳۵.

شبکه‌هایی چون «بی.بی.سی»، «سی.ان.ان»، «واشنگتن پُست»، «نیویورک تایمز» و «الجزیره»، «رویترز»، «فاکس نیوز»، «ان.بی.سی نیوز»، برنامه هسته‌ای ایران را بارها با واژه‌هایی مثل «چالش امنیتی»، «بحران بین‌المللی» یا «تهدید منطقه‌ای» در گزارش‌ها بازنمایی کرده‌اند (گرتز، ۱: ۲۰۰۵). این بازنمایی‌ها، با بهره‌گیری از تکنیک‌های روایت‌سازی، ایران را در مقام «دیگری خطرناک» قرار داده‌اند و به‌عنوان بازیگری غیرمسئول معرفی کرده‌اند. تا طی یک عملیات روانی-رسانه‌ای افکار عمومی را برای تهدید بودن ایران به منطقه خاورمیانه و جهان آماده نمایند.

جدول شماره ۳: جنگ نرم رسانه‌ای علیه برنامه هسته‌ای در مقاطع و زمان‌های حساس

رسانه	موضوع	زمان طرح	تاریخ
واشنگتن-پست	معرفی سانتریفیوژ IR-۵ به‌عنوان یک فعالیت زیرزمینی و مخفیانه	در آستانه کنفرانس بازنگری معاهده منع اشاعه تسلیحات هسته‌ای (ان.پی.تی)	(۱۳۸۹/۰۲/۱۳)
رویترز	همکاری ایران با ۳۵۰ شرکت در ۳۰ کشور دنیا در زمینه ساختن تسلیحات اتمی	آستانه مذاکرات استانبول	(۱۳۸۹/۱۰/۲۷)
رویترز	ایران یک برنامه نظامی هسته‌ای را به سایتی نظامی در ۱,۵ کیلومتری تهران منتقل کرده است.	در آستانه مذاکرات ایران و ۵+۱	(۱۳۹۲/۰۷/۱۹)
فاکس‌نیوز	ایران بعد از برجام بدنبال دستیابی به سلاح هسته‌ای است.	به‌هنگام تأیید پابندی ایران به برجام توسط «رکس تیلرسون» وزیر خارجه آمریکا	(۱۳۹۶/۰۲/۰۲)
فایننشال‌تایمز	سفر مخفیانه دانشمندان ایران به- روسیه جهت دستیابی به فناوری‌های حساس و کاربردی در ساخت و طراحی سلاح اتمی بدون آزمایش	پس از اظهار رافائل گروسی مبنی بر فقدان مدرک محکمی برای تلاش ایران برای دستیابی به بمب اتمی	(۱۴۰۴/۰۸/۲۸)

منبع: صنعتی‌فر و جلالیان دقیق، ۲۰۱۸: ۹؛ عباسی شاهکوه، غفاری هشیجی، شریعتی، ۲۰۲۵: ۲۰۰؛ قوام، ۲۰۲۳: ۴۶؛ دانکامب، ۲۰۱۹: ۱۳۲؛ ماهر، ۲۰۱۹: ۶۷؛ سیگل، ۲۰۱۳: ۳۴؛ ضیاء و همکاران، ۲۰۱۷: ۹۸؛ شیین و همکاران، ۲۰۲۶: ۵۶؛ منون، ۲۰۱۳: ۱۳.

1. Gertz, 2005.

تقریباً پس از انتشار هر گزارشی از سوی آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در سال‌های ۲۰۰۴ و ۲۰۰۵ یا در آستانه مذاکرات هسته‌ای دور جدیدی از فضا سازی‌های رسانه‌ای علیه برنامه هسته‌ای ایران آغاز می‌شد. با این حال، هیچ‌یک از ادعاهای مطرح شده در این دوره صحیح نبود و آژانس نیز نهایتاً ناچار شد اعتراف کند که به‌هیچ‌شواهدی مبنی بر وجود فعالیت‌های مرتبط با ساخت سلاح هسته‌ای در ایران دست نیافته است. با این وجود، همان‌گونه که درباره عراق و ادعای وجود سلاح‌های کشتار جمعی در این کشور اتفاق افتاد، رسانه‌های غربی به‌خود اجازه دادند که مسیر وقوع یک جنگ دیگر را هموار سازند. به‌عنوان مثال به‌دنبال تعیین ضرب‌الاجل شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در سال ۲۰۰۳، روزنامه گاردین با ارایه گزارشی در خصوص تصمیم اتخاذ شده در نشست شورای حکام نوشت: «این قطعنامه که مورد قبول ایران قرار نگرفت می‌تواند نهایتاً به اعمال تحریم‌های سازمان ملل منجر شود». این روزنامه انگلیسی به‌سخنان جرج بوش به مناسبت دومین سالگرد یازده سپتامبر اشاره و افزود: «بوش با وجود آنکه هنوز در عراق درگیر است، اعلام کرد آماده است علیه هر کشوری که اطمینان دارد تهدید محسوب می‌شود وارد عمل شود» (محمّدی الموتی، ۱۳۹۰: ۳).

از سال ۲۰۰۵ میلادی به بعد نیز به‌دنبال تصویب قطعنامه‌های مکرر علیه ایران در شورای امنیت و در راستای جنگ روانی غرب علیه فعالیت‌های هسته‌ای ایران، شبکه فاکس‌نیوز با برنامه‌ای از پیش تعیین شده، روزانه آگهی تبلیغاتی خود را با محوریت «حمله به ایران» طراحی و اختصاص داده بود. این شبکه که از سوی عناصر نومحافظه کار هدایت می‌شود، برنامه خود را به‌گونه‌ای طراحی نموده بود تا اذهان مخاطبان خود را برای حمله احتمالی آمریکا علیه ایران آماده کند (باقری، ۱۳۸۵: ۲۱).

خبرگزاری آسوشیتدپرس در گزارشی در ۱ خرداد ۱۴۰۲ به‌طرح این ادعا پرداخت که جمهوری اسلامی ایران ساخت یک سایت هسته‌ای را در نزدیکی سایت نطنز و در عمق بیش از ۸۰ متری زمین آغاز کرده است. این رسانه غربی عمق این سایت را بین ۸۰ متر (۲۶۰ فوت) تا ۱۰۰ متر (۳۲۸ فوت) تخمین زده و به مقامات غربی سرخط می‌دهد که صرفاً بمب -GBU-۵۷ می‌تواند چنین تاسیساتی را منفجر کند. این رسانه نهایتاً مدعی می‌شود که ایران احتمالاً می‌تواند از این

تأسیسات زیرزمینی نه تنها برای ساخت سانتریفیوژ، بلکه به منظور غنی سازی اورانیوم نیز استفاده کند.

در مقاطع مختلف زمانی نیز مطبوعات و رسانه های آمریکایی و اروپایی به ایجاد و گسترش جو روانی شدید علیه ایران دامن می زنند تا جایی که حضور ناوهای آمریکایی و یا رزمایش این کشور به همراه متحدانش در آب های خلیج فارس در رسانه های غربی با تبلیغات فراوان به عنوان رزمایش جهت آمادگی برای یک جنگ احتمالی در منطقه خلیج فارس معرفی می گردد. شبکه های از جمله توئیتر نیز به ابزار ارتباط قدرتمندی تبدیل شده اند که توانسته اند تأثیر شگرف در حوزه سیاست خارجی کشورها به وجود آورند. با بررسی توئیتهای ترامپ در بازه زمانی سال های ۲۰۱۶-۲۰۲۵ در خصوص برنامه هسته ای ایران و تحلیل شبکه مضامین، در این خصوص مشخص می شود که ترامپ در توئیتهای خود اقدام با انتشار مطالبی در خصوص برنامه هسته ای ایران به دنبال «ایران هراسی» است (سعیدزاده، گودرزی و تقی پور، ۱۴۰۰: ۸۲۱).

ایالات متحده آمریکا در مسیر جنگ نرم از کشورهای عربی برای هدایت عملیات های رسانه ای خود بهره می برد. معاون وزیر خارجه آمریکا «نیرالس برنز» در مورد کشور امارات می گوید: «امارات پنجره آمریکا به سوی ایران است تا بتوانیم ایران را آزاد سازیم. هم چنان که لتونی پنجره پیروزی و آزادی ما در شوروی بود.» (قاسمیان، ۱۳۹۴: ۱۱۹). در حال حاضر کشورهای عربی به عنوان پایگاه اصلی راهبری جنگ نرم آمریکا علیه ایران تبدیل شده است (رنجبران، ۱۳۸۸: ۲۳). دولت های عربی وابسته به غرب، نیز در صدد بازداشتن ایران از دستیابی به سلاح هسته ای می باشند. این کشورها از این که دستیابی جمهوری اسلامی به فناوری چرخه سوخت هسته ای، موجب کاهش قدرت و تنزل منزلت منطقه ای و بین المللی آن ها خواهد شد، در جنگ نرم رسانه ای علیه برنامه هسته ای ایران با آمریکا همکاری می کنند. در تلگرامی در سال ۱۳۸۷، از پادشاه عربستان نقل شده بود که از آمریکا خواسته «سر مار را قطع کند» و تلویحاً آن کشور را به حمله نظامی علیه ایران ترغیب کرده بود. یا زید رفاعی، رئیس مجلس سنای اردن، در دیداری که در سال ۱۳۸۸ در این کشور با یکی از مقامات آمریکایی داشت، هشدار داده بود که «ایران را بمباران کنید یا دستیابی آن به بمب هسته ای را بپذیرید. تحریم، سیاست چماق و هویج، انگیزه و امتیاز دادن هیچ فایده ای ندارد». هم چنین سلطان حمد بن عیسی، امیر بحرین، در سال ۱۳۸۸ خطاب به فرمانده وقت عملیات

نظامی آمریکا در منطقه، ایران را «دردسر منطقه» خوانده و در دفاع از حمله نظامی به ایران دلیل آورده بود (موسویان، ۱۳۹۴: ۴۹) کشورهای عضو شورای همکاری خلیج فارس، به‌ویژه عربستان و امارات، خواهان توقف کامل برنامه هسته‌ای ایران هستند و با دید کاملاً منفی و بدبینانه فعالیت‌های ایران را دنبال می‌کنند (قاسمیان، ۱۳۹۴: ۱۱۹). از رسانه‌های عربی که علیه برنامه هسته‌ای ایران فعالیت می‌کند کانال خبری «العربیه» است. مقر این شبکه در شهر رسانه‌ای دبی قرار دارد. این شبکه از ۳ مارس ۲۰۰۳ با سرمایه‌گذاری ۳۰۰ میلیون دلاری توسط ولید بن ابراهیم آغاز به کار کرد. این شبکه در بخش گزارش‌های مربوط به فعالیت هسته‌ای ایران از بارها واژه «الازمه» یعنی «بحران» استفاده کرده است. هم‌چنین این شبکه در گزارش‌های مربوط به فعالیت هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران از لزوم مواجهه جامعه جهانی با فعالیت هسته‌ای ایران سخن گفته است (سردارنیا، البرزی، ترکزاده، ۱۴۰۴: ۴۱۹) این شبکه علاوه بر مصاحبه با مخالفان جمهوری اسلامی ایران و پخش نوارهای ویدیویی فعالیت‌های تروریستی علیه ایران سعی دارد این ذهنیت را در ملت‌های منطقه ایجاد کند که فعالیت هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران تهدیدی برای منطقه و کل جهان است. زیرا ایران به دنبال دستیابی به سلاح‌های هسته‌ای است. شبکه «الاجباریه» عربستان نیز ایران را بارها به تنش‌زایی در منطقه و تلاش برای به خطر انداختن ثبات و امنیت منطقه متهم کرده و در ۲۲ خرداد ۱۴۰۰ با تعیین تکلیف برای ایران از تهران خواست که به خواسته‌ها و پرسش‌های آژانس بین‌المللی انرژی اتمی «فورا» پاسخ دهد، «به‌صورت جدی» وارد مذاکرات هسته‌ای شود و از غنی‌سازی ۶۰ درصدی و نصب سانتریفیوژ پیشرفته و تولید اورانیوم غنی شده عقب بنشیند.

نمودار ۱: محتوای رسانه‌های عربی نسبت به برنامه هسته‌ای ایران (منبع: دیلم صالحی و صائبی، ۲۰۱۷: ۱۳۴؛ قنبری سلحشور و آقارضایی، ۲۰۱۸: ۱۶۸؛ اسماعیلی و نوری، ۲۰۰۹: ۲۶۶).

عملکرد رسانه های غربی در جنگ ۱۲ روزه و جنگ رمضان

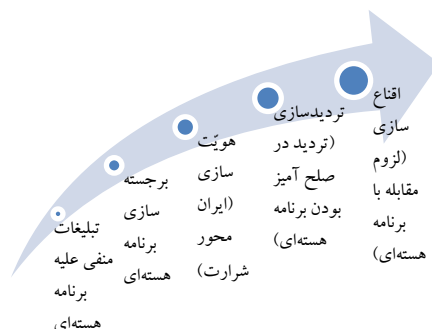
شبکه آمریکایی «سی.ان.ان» با در پیش گرفتن جریان سازی خبری و القای شکست مذاکرات مقدماتی بین ایران و آمریکا، در گزارش خود به موضوع گزینه های ترامپ برای حمله مجدد به ایران پس از جنگ ۱۲ روزه پرداخته و در مقدمه گزارش خود بعد از القای مقصر دانستن ایران در خصوص شکست مذاکرات مقدماتی، نوشته است: «ترامپ بسته ای از سناریوهای نظامی از جمله یک حمله بزرگ و قاطع را بررسی می کند. او به یک اقدام نظامی می اندیشد تا کمکی برای اعتراضات مردمی در ایران باشد». انتخاب این خط خبری از سوی «سی.ان.ان» تلاشی برای حق به جانب نشان دادن دونالد ترامپ رئیس جمهور آمریکا برای حمله احتمالی به ایران در نزد افکار عمومی است تا متجاوز را بر حق و کشوری که برخلاف قوانین بین المللی مورد حمله قرار گرفته است، مقصر جلوه دهند.

نشریه آمریکایی نیویورک تایمز نیز پس از حملات نظامی رژیم صهیونیستی و ایالات متحده آمریکا به تأسیسات هسته ای در گزارش خود به دنبال عادی سازی حمله به تأسیسات هسته ای بود. نیویورک تایمز در گزارش خود مدعی گردید که بخش عمده ای از برنامه هسته ای ایران پس از حملات اسرائیل، حداقل تا این لحظه، همچنان پابرجاست. نشریه آمریکایی نیویورک تایمز اعلام کرد که مرحله اول حملات اسرائیل، به انبار سوخت هسته ای ایران که می تواند برای ساخت بمب استفاده شود، اصابت نکرده است.

انتشار اخباری از این دست در حالی از سوی این رسانه آمریکایی صورت می گیرد که نوع پوشش خبری این حملات به گونه ای است که در ذهن مخاطب حمله به تأسیسات هسته ای را عادی سازی جلوه می کند. در حالی که رسانه ها موظف هستند ممنوعیت های بین المللی چنین حملاتی که خطر اشاعه مواد رادیو اکتیو را در پی دارد، برجسته کرده و ضمن هشدار، محکومیت و برشمردن خطرات چنین حملاتی، بر مغایرت هدف قرار دادن تأسیسات هسته ای با قوانین بین المللی و تبعات حقوقی چنین اقدامی برای نیروی متخاصم تاکید نمایند، تا از هرگونه عادی سازی این حملات جلوگیری شود. نشریه آمریکایی نیویورک تایمز هیچ اشاره ای به اصول و قواعد حقوق

بشردوستانه از جمله اصل تفکیک^۱ نمی‌کند. اصل تمایز (تفکیک) یکی از اصول بنیادین و ضروری حاکم بر حقوق درگیری‌های مسلحانه و از جمله حقوق بین‌الملل عرفی قابل اعمال در درگیری‌های مسلحانه بین‌المللی و غیربین‌المللی است (هنکرتز و دوسوالد-بک^۲، ۲۰۰۵: ۳) برخی حقوقدانان این اصل را به منزله قاعده آمره تلقی می‌کنند (زمانی، ۱۳۷۸: ۴۴) این اصل بین اهداف نظامی مجاز و اشیا و اموال غیرنظامی که نمی‌توانند مورد حمله قرار گیرند تفکیک قائل شده است. این اصل در مواد ۴۷، ۴۸، ۵۷ و ۵۸ و بند ۴ ماده ۵۱ و پروتکل الحاقی اول به کنوانسیون ژنو و ماده ۲۷ کنوانسیون چهارم لاهه قید شده است (دیتز، ۱۳۸۷: ۱۱). ممنوعیت حمله به تاسیسات هسته‌ای را هم چنین می‌توان از قاعده عرفی شماره ۷ تحت عنوان «اصل تفکیک بین اموال غیرنظامی و اهداف نظامی» استخراج کرد (کمیته بین‌المللی صلیب سرخ^۳، ۲۰۰۷: ۷). حمله به زیرساخت‌های حیاتی غیرنظامی ممنوع و نقض فاحش و شدید حقوق بشردوستانه بوده و تحت اساسنامه رُم جنایت جنگی محسوب می‌شود (ماده ۸ اساسنامه رُم^۴). در وضعیتی مشابه عوامل و مجریان شبکه‌های بی‌بی‌سی انگلیسی و اینترنت‌نشنال شروع به عادی‌سازی بمباران اتمی ایران کردند و آن را خواسته خود مردم ایران دانستند! مجری و سردبیر تلویزیون ضد ایران اینترنت‌نشنال - علی- حسین قاضی‌زاده- در جنگ رمضان در توثیقی ترامپ را نسخه مشابه ترومن (رئیس‌جمهور آمریکا در جنگ جهانی دوم) خواند و خواهان «بمباران اتمی ایران» به عنوان «راه‌حل نهایی» برای شکست دادن جمهوری اسلامی شد. در همین حال، بی.بی.سی نیز با انتشار محتوایی که در آن مدعی شده «شهروندان ایرانی با انداختن بمب اتمی روی ایران مشکلی ندارند»، تلاش می‌کند تا تصویری از «رضایت افکار عمومی داخلی» برای فجایع انسانی علیه ایران ترسیم کند. این تاکتیک که در ادبیات حرفه‌ای به «ساخت رضایت»^۵ معروف است، پیش از این در رسانه‌های آمریکا در جنگ‌های ویتنام، عراق و افغانستان به کار گرفته شده بود.

1. The Principle of Distinction.
2. Henckaerts & Doswald-Beck, 2005.
3. ICRC, 2007.
4. Rome Statute of ICC, 1998, Art. 8(2) (a) (iv).
5. Manufacturing Consent.

شکل ۱: فرایند تبدیل جنگ نرم به جنگ سخت نظامی توسط رسانه‌ها

پس از شکست کامل دشمن در جنگ ۱۲ روزه و ناکامی در تحقق اهداف نظامی، آمریکا و همپیمانانش با طراحی یک فتنه ترکیبی جدید، تلاش کردند ناامنی را از طریق اعتراض، اغتشاش، کشته‌سازی و عملیات روانی گسترده، از درون کشور رقم بزنند. بی.بی.سی دو مسأله «حمله نظامی» و «تظاهرات در داخل» را به هم پیوند زد، مدل ورود آمریکا به افغانستان و عراق بعد از حوادث یازدهم سپتامبر هم همین‌طور بود و همین روند را پیش گرفتند. رسانه‌های غربی نیز پس از جنگ ۱۲ روزه در این خط قرار گرفته و بر کلید واژه «در داخل اغتشاش و از بیرون اراده حمله» متمرکز گردید. روزنامه «یدیعت آحرونوت» هشدار داد که تشدید اعتراضات و افزایش سطح خطر در ایران نباید ساده انگاشته شود، زیرا تجربه گذشته نشان داده غفلت می‌تواند پیامدهای سنگینی داشته باشد. این رویکرد نشان داد که غرب از طریق ابزارهای غیرنظامی، تلاش نمود تا شکست خود در جنگ ۱۲ روزه را جبران کند و با آشوب داخلی، شرایطی برای فشار بیشتر بر ایران فراهم سازد.

فاکس نیوز رسانه آمریکایی دست به تحریک برای حمله به ایران زد. در یکی از برنامه‌ها مجری فاکس نیوز می‌پرسد: «با توجه به اعتراضات داخلی علیه حکومت در ایران، آیا اکنون واقعاً زمان مناسبی برای حمله به ایران نیست؟» «وبکا گرنه»، تحلیلگر ارشد حوزه امنیت ملی پاسخ می‌دهد: «بدون تردید از میان رفتن حکومت ایران اتفاق مثبتی خواهد بود، اما به نظر من اولویت کنونی رئیس‌جمهور ترامپ این است که اطمینان حاصل کند توانمندی‌های نظامی ایران همچنان زمین گیر و مهار شده باقی بماند. او کاملاً شفاف هشدار داد که اگر ایران دوباره به ماجراجویی‌های هسته‌ای بازگردد، حمله دیگری در راه خواهد بود.»

در جریان جنگ رمضان هنگامی که ترامپ در اظهاراتی اعلام کرد: «ما می‌توانیم خیلی سخت به ایران ضربه بزنیم و به عصر حجر برگردانیم» اینترنشنال، تهدید ترامپ علیه کشورمان را تحریف کرد و با تغییر واژه «ایران» به «جمهوری اسلامی»، تیتراژ: «ترامپ در دو تا سه هفته آینده جمهوری اسلامی را به عصر حجر باز خواهد گرداند».

رسانه‌های معاند نظیر اینترنشنال و من و تو که ماه‌ها تبلیغ حمله نظامی به ایران را با اصطلاحاتی چون «جراحی» توجیه می‌کردند، پس از شکست پروژه جنگ و ناکامی آمریکا در نیل به اهداف خود در جنگ رمضان، ناگهان ژست مذاکره و دیپلماسی گرفتند. همان رسانه‌هایی که قبل از جنگ رمضان با اصطلاحات مضحکی چون «عمو ترامپ» و «بی بی» از رئیس‌جمهور آمریکا و نتانیاهو تشکر کرده و به رقص و پایکوبی به جهت حمله به ایران اقدام کردند، بعد از جنگ رمضان با تقبیح حملات نظامی آمریکا به زیرساخت‌های حیاتی، سعی در بازسازی مشروعیت از دست رفته خود نمودند. اما پشت پرده این رویکرد، همان خطر ترامپ برای وادار کردن ایران به مذاکره، برون رفت ترامپ از این جنگ، تخریب انسجام ملی و سعی در تطهیر خود دارد. در همین رابطه «مهدی مهدوی آزاد» در برنامه «چشم‌انداز» اینترنشنال با حمله به ترامپ و احمق خواندن رئیس‌جمهور آمریکا گفت: «رفتار آمریکا و اسرائیل در حمله به غیرنظامیان و زیرساخت‌های ایران، نه تنها قابل دفاع نیست، بلکه قابل نقد جدی است».

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

انرژی هسته‌ای در ایران تنها یک فناوری نیست؛ بلکه بخشی از هویت ملی و سیاسی کشور محسوب می‌شود و از آغاز تا امروز، فراتر از یک فناوری، به عرصه‌ای برای کشاکش روایت‌ها و بازنمایی‌های رسانه‌ای تبدیل شده است. از نخستین روزهای ورود ایران به عرصه فناوری هسته‌ای، رسانه‌ها نقشی کلیدی در شکل‌دهی افکار عمومی ایفا کرده‌اند. کشورهای غربی جهت تحریک افکار عمومی علیه برنامه هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران و توجیه جامعه جهانی برای فشار و درگیری علیه ایران از رسانه‌ها استفاده کرده‌اند. اگر چه بنابر اظهارنظرهای دونالد ترامپ، وقوع جنگ ۱۲ روزه و جنگ رمضان اجتناب‌ناپذیر بوده است، اما در حمله نظامی ایالات متحده آمریکا و رژیم صهیونیستی به تأسیسات جمهوری اسلامی ایران رسانه‌ها بسیار موثر بوده‌اند. تصویرسازی و

بزرگ‌نمایی فعالیت‌های هسته‌ای ایران به‌عنوان تهدید منطقه و جهان، بسیج نفرت علیه فعالیت‌های هسته‌ای ایران، هدایت تبلیغاتی-روانی جنگ علیه تأسیسات هسته‌ای ایران، همراه ساختن افکار عمومی با راهبرد دروغ بزرگ (ادعای حمله ایران به کشورهای همسایه، ساخت سلاح‌های هسته‌ای) تلاش نمودند تا با تیتروهای اقناعی افکار عمومی را با سیاست‌های خود در طول جنگ علیه تأسیسات هسته‌ای ایران همراه نمایند. رسانه‌های معاند ابتدا با فراخوان رسانه‌ای جوانان را به ایجاد نامنی، اغتشاش و کودتا (بنابر به تعبیر رهبر شهید) دعوت کردند. سپس جریان‌ات و وقایع دی ماه ۱۴۰۴ را طوری منعکس نمودند که مردم از نظام جمهوری اسلامی ایران ناراضی بوده و با یک حمله نظامی مردم ناراضی خود نظام جمهوری اسلامی ایران را ساقط خواهند کرد. رسانه‌های خارجی با بهره‌گیری از راهبردهای جنگ نرم، دهه‌هاست که برنامه صلح‌آمیز هسته‌ای ایران را به‌مثابه یک «تهدید وجودی» علیه امنیت جهانی بازنمایی کرده و با عادی‌سازی مفهوم «ایران‌هراسی»، بستر روانی لازم را برای گذار از فشار دیپلماتیک به تهدیدات نظامی، از جمله درگیری‌های ۱۲ روزه و جنگ رمضان فراهم آوردند. در این میان، با به‌کارگیری تکنیک‌هایی همچون «برچسب‌زنی امنیتی»، «گزینش‌گری هدفمند داده‌ها» و «تکرار القایی مفاهیم» و «بزرگ‌نمایی و برجسته‌سازی» هرگونه فعالیت هسته‌ای ایران را به‌عنوان ابزاری برای بی‌ثباتی منطقه و فروپاشی نظام منع اشاعه معرفی نمودند.

فهرست منابع

- Amidzanjani, A., (1997). Political Jurisprudence, Vol. 3, Tehran, Amirkabir Publishing House. [Persians]
- Antonio C., (1991). International Law in a Disunited World, translated by Morteza-Kalantrian, Tehran, International Law Services Office of the J.A.A. [Persians]
- Bahrami Kamil, N., (2009). Media Theory, Kavir Publishing. [Persians]
- Dieter, F., (2008). Humanitarian Law in Armed Conflicts, translated by Seyyed Ghasem Zamani [and others], Tehran: Shahr Danesh Institute of Legal Studies and Research, [Persians]
- Duncombe C., (2019). Representation, recognition and respect in world politics The case of Iran-US relations, anchester University Press.
- Fan-Golan, G., (1999). An Introduction to Public International Law, Vol. 1, translated by Mohammad Hossein Hafezian, Tehran: Mizan. [Persians]
- Gunter, B., (2005). Media Research Methods, [Translation] Mino Niko, Tehran, General Directorate of Sima Research.
- Henckaerts J. M., & Doswald-Beck L., (2005). Customary International Humanitarian Law, Rules. Volume 1, UK: Cambridge University press.
- ICRC, (2007). "International Humanitarian Law and the Challenges of Contemporary Armed Conflicts", Document prepared by the International Committee of the Red Cross for the 30th International Conference of the Red Cross and Red Crescent, Geneva, Switzerland, 26-30 November.
- Javadi Yeganeh, M. R., and Abdollahian, H., (2007), Religion and Media (Collection of Articles), Tehran, Radio Research Office. [Persians]
- Junidi, R., (2008). Psychological Operations Methods of the Western Media System Against the Islamic World, Abstracts of the Conference on Psychological Operations Engineering and Future Studies, Publisher: Cultural Office of the General Staff of the Armed Forces, 1st Edition. [Persians]
- Karami, M., (2008). Mobilization Capabilities and Social Capital; Collection of Soft Power Articles, Volume 2, Tehran: Basij Studies and Research Institute. [Persians]
- Kazemzadeh, M., (2012). Media and Soft War, (Abstract of Articles) National Conference on Media and Social Issues of Iran, Publisher: Islamic Propaganda Office of Qom Seminary, Isfahan Branch, Center for Islamic Studies, First Edition. [Persians]
- Kleiyar, C. A., (1989). Institutions of International Relations, translated by Hedayatollah Falsafi, Tehran, Nashrmo. [Persians]
- Malek Mohammadi Nouri, A., (1993). Concepts of Suspension of Hostilities and the State of Neither War Nor Peace in International Law, Ministry of Foreign Affairs Publications, First Edition. [Persians]
- Mohammadi, A., (2009). Soft Warfare in the Media and Cyberspace, Zanjan, Danesh Zanjan Publications. [Persians]
- Mohebbi, S., (2012). The Ethics of Humanitarian Intervention, Mehrnameh Monthly, Year 3, No. 20, Nowruz Special, No. 20, 198. [Persians]
- Moussavian, S. H., (2015). Narrative of Iran's Nuclear Crisis, Tehran: Tisa. [Persians]
- Nasr, S., (2008), Psychological Warfare, translated by Mahmoud Haghighat Kashani, Tehran, Soroush Publications, Fourth Edition. [Persians]
- Nye, J. S., (2004). Soft Power: The Means to Success in World Politics, New york: Public Affairs.

- Nye, J., (2009). *Soft Power: Tools for Success in International Politics*, translated by Seyyed Mohsen Rouhani and Mehdi Zolfaghari, Imam Sadeq University Press, Third Edition. [Persians]
- Ranjbaran, D., (2009). *Soft War*, Sahel Andisheh Publishing, Tehran, 1st Edition. [Persians]
- Rogers P., (2006). *Iran: Consequences of a War*, Published by Oxford Research Group, United Kingdom.
- Rojek, C., (2003). Stuart Hall, Polity Publications.
- Sharifi, A. H., (2010). *Soft War*, Imam Khomeini Educational and Research Institute), second edition, autumn.
- Sigal, L. V., (1998). *Disarming Strangers: Nuclear Diplomacy with North Korea*, Princeton: Princeton University Press.
- Sorin, W. and Tankard, J., (2007). *Communication Theories*, [Translated by] Alireza Dehghan, Tehran, Tehran University Press, 3rd edition. [Persians]
- Timmerman K. R., (2005). *Countdown to Crisis: The Coming Nuclear Showdown with Iran*, New York: Crown Forum.
- Zamani, S. Y., (2008). *Psychological Operations Tools*, Abstracts of the Conference on Psychological Operations Engineering and Future Studies, Publisher: Deputy for Cultural and Defense Propaganda of the General Staff of the Armed Forces, 1st edition. [Persians]
- Articles**
- Abbasi Shahkoo, M., Ghaffari Hashji, Z., Shariati, S., (2025). Image Policy and Foreign Policy-Making: A Narrative Analysis of Iran's Representation in Online Media in Egypt and Algeria (2020-2025), *Center for Strategic Research/ Biannual of Iranian Review of Foreign Affairs*, 16 (1):191-220.
- Maher, R., (2019). The covert campaign against Iran's nuclear program: Implications for the theory and practice of counterproliferation, *Journal of Strategic Studies*, 44(7): 1014-1040. DOI:10.1080/01402390.2019.1662401.
- Abdollahi-Nejad, A., (2011). "Study of New Patterns of the West's Media War against the Islamic Republic of Iran", *Soft Power Studies*, 1 (1): 63-92. [Persians]
- Abedini-Kashkouieh, H., & Goodarzi, M., (2004). "A Study of the Influential Components of Trump's Foreign Policy Against Iran: Lessons for Iran", *International Studies*, Volume 20, 4 (80): 219-244. [Persians]
- Adiong, N. M. (2012). The U.S. and Israel Securitization of Iran's Nuclear Energy. *The Quarterly Journal of Political Studies of Islamic World*, 1(1), 95-113. <https://doi.org/10.30479/PSIW.2012.68>.
- Ahmadzadeh Kermani, R., (2009). "An Introduction to the Nature of Soft War after the Islamic Revolution", *Basij Studies Quarterly*, 43 (12): 24-47. [Persians]
- Akbari, S. (1999). "The Principle of Non-Intervention, *Journal: Public Law Research*, No. 1 (1): 274-221. [Persians]
- Alavian, M., and Nikroosh M., (2014). "Soft War and the Software Approach to Security", *Quarterly Journal of Policy Studies*, 1 (1): 33-54. [Persians]
- Albright, D., and Hinderstein, C., (2003). "Iran, Player or Rogue?", *Bulletin of the Atomic Scientists* 59 (2): 52-58.
- Alikhani, M., Sheikhneshin, A. G., & Ghaedi, M. (2022). The Verbal Strategy of the United States in the Process of Securing Iran's Nuclear Program (2001-2021). *International Journal of Political Science*, 12(1), 21-35.
- Amin, F. (2020). An 'Existential Threat' or a 'Past Pariah': Securitisation of Iran and Disagreements Among the American Press. *Discourse & Communication*, 14(3), 233–252. <https://doi.org/10.1177/1750481319893756>.

- Deylam Salehi, B., and Saebi, G. R., (2017). "Analysis of the foreign policy of the United States of America towards the Iranian nuclear issue with a systemic approach", *Strategic Research Quarterly*, 21 (51): 128-154. [Persians]
- Eftekhari A. and Vahid R. (2011). "Soft Threat and Moral Security (Case Study of the People of Sodom in the Holy Quran)", *Soft Power Studies*, 1 (3): 83-112. [Persians]
- Esmaili, M., and Nouri V-A. (2009). "The Policy of the United States of America Towards the Nuclear Program of the Islamic Republic of Iran: A Study of the Policy of the Democrats", *World Politics*, Vol. 10, 4 (38): 259-284. [Persians]
- Fallows, J., (2004). "Will Iran Be Next?", *Report of a Wargame Conducted, Atlantic Monthly* 1, (1): 99-110.
- Fazio, R., (2007). "Social Changes and population", *Journal of Social Psychology*, 37 (19): 1046-1056.
- Gertz, B., (2005). "U.S. report says Iran seeks to acquire nuclear weapons", *The WashingtonTimes*, September 16, at: <http://www.washingtontimes.com/national/20050915-112916-1533r.htm>.
- Ghanbari Salahshur, M. R., and Agharezaei N., (2018). "Soft War against Countries Opposing American Hegemony (Specializing in Media War against Iran)", *Quarterly Journal of Political Strategy*, Year 2, 6 (3): 157-187. [Persians]
- Ghasemian, A., (2015). "An analysis of the strategic capacities of the soft power of the Islamic Republic of Iran in confronting the soft war strategies of the United States", *Quarterly Journal of Political Studies*, 3 (2): 115-143. [Persians]
- Ghavam, L. S., (2023). *The Good, the Bad, and the Mad Representations of Iran(ians) in Mainstream European News Sites*, A dissertation submitted to the Department of Political and Social Sciences, the Institute for Media and Communication Studies of the Freie Universität Berlin for the degree of Doctor of Philosophy.
- Ghorbanzadeh S., Ghorbanali and Nateghi. H., (2011). "Soft War and the Islamic Republic of Iran", *Scientific-Specialized Quarterly Journal of Psychological Operations*, 31 (8): 147-166. [Persians]
- Golshan Pajouh, M. R., (2012). "The Role of Intelligence Organizations in Promoting the Country's Soft Power", *Quarterly Journal of Strategic Studies*, 2 (15): 117-142. [Persians]
- Hazeg Nikro, H., (2013). "Media Wars, in the book *The Enlightenment Movement Plan*", Deputy for Education and Training of the Basij Mostazafin Organization. [Persians]
- Hosseini, S. M. and Hossein A. J., (2013). "Explaining the Mission of the University and Academics in Countering Soft War", 3 (9): 41-62. [Persians]
- Labaf, F., (2011). "Countering Soft War in Universities (with Emphasis on the Role of Professors and Students)", *Toseeh Quarterly*, 21 (6): 103-124. [Persians]
- Mah-Pishanian, M., (2007). "American Strategies for Soft War with the Islamic Republic of Iran", *Psychological Operations Quarterly*, 18 (5): 49-72. [Persians]
- Maleki, S., and Davud H., (2012). "Soft war and strategies to counter it, inspired by the Supreme Leader's perspective", *Quarterly Journal of Cultural Engineering*, 76 (8): 65-82. [Persians]
- Mehrnia, H. A., (2019). "US Foreign Policy and the Role of International Security Regimes in Unilateral Sanctions against Iran", *Soft Power Studies*, 20 (9): 1-20. [Persians]
- Melton W and et.al (2005). "Co, unication and Elites", the *Journal of Social and Personality Psychology*, Vol. 33 (1): 1-20.
- Menon, K., (2013). *Charm Offensive Or 'Axis Of Evil'? An Analysis Of The Iranian Nuclear Program And American Responses*, LUX: A Journal of Transdisciplinary Writing and Research from Claremont Graduate University, 3: (1): 1-21. DOI: 10.5642/lux.201303.11

- Mirian, S. I. and Asghari Z., (2012). "Hostile Propaganda from the Perspective of International Law", *Soft Power Studies*, 2 (5): 34-7. [Persians]
- Mobini, H., and Mohammad M., (2012). "History and the emergence of soft war in Iran in the political components of the Constitutional Movement", *Quarterly Journal of Soft Power Studies*, 2 (5): 295-312. [Persians]
- Mohammad Alipour, F., (2003). "Exercising the right to self-defense in the Iraq war against Iran", *Quarterly Journal of Negin Iran*, 7 (2): 54-43. [Persians]
- Mohammadi Alamoti, M., (2011). "Analysis of the reasons for the West's challenge against Iranian nuclear technology", *Development Strategy*, 28 (1): 1-20. [Persians]
- Mohammadyari, F., Ghasemi Tari, Z., & Sajjadpour, S. M. K., (2026). The U.S. Securitization and Desecuritization of Iran: An Analysis of the American Presidential Rhetoric on Post-Revolutionary Iran (1979-2021). *Journal of World Sociopolitical Studies*, 10(2), 409-485.
- Movahedi, M., (2012). "The Western Media Confrontation with Muslims in the Soft War and Strategies for Dealing with It", *Safir Noor, Al-Mustafa Al-Alamiyah Higher Education Complex Quarterly*, 27 (7): 1-20. [Persians]
- Movahedi, M., (2013). "The Western Media Confrontation with Muslims in the Soft War and Strategies for Dealing with It", *Safir Noor, Specialized Quarterly Journal of Islamic Sciences*, 8th Year, 27 (8): 1-20. [Persians]
- Omid A., and Moradifar S., (2014). Security Reconstruction of Iran's Nuclear Activity, *Quarterly Journal of World Politics*, 4 (3): 121-149. [Persians]
- Rome Statute of ICC, (1998). Rome Statute of the International Criminal Court, 1998, Art. 8(2) (a) (iv).
- Saeedzadeh, S., Goodarzi, M., & Taghipour, F., (2000). "US Media Strategy on Iran's Nuclear Program (2017-2020)", *Foreign Relations Quarterly*, Year 13, 52 (1400): 821-846. [Persians]
- Sanatifar S., & Jalalian Daghigh, A., (2018). Translation as re-narration: a case of Iran's nuclear program as circulated in the Western and Iranian media, *Asia Pacific Translation and Intercultural Studies* 5(1):3-20. DOI:10.1080/23306343.2017.1419799
- Sanjabi-Shirazi, J., (2009). "Conceptology and Genealogy of Power and Soft War Principles and Methods of Confronting It in Scientific Sources", *Quarterly Journal of Political, Defense and Security Policymaking*, 1 (2): 1-20. [Persians]
- Sardarnia, K.-A.; Al-Barzi, H. and Turkzadeh, M., (2010). "Representation of the Saudi Arabian Media on the Iranian Nuclear Program: A Case Study of the Al-Arabiya Satellite Network from 2017 to 2020", *Majles and Strategy*, 31 (120): 419-448. [Persians]
- Sheyin Bagudu E., Muhammad Hashim, M., Buhari daughter, H., (2026). title: the role of propaganda in modern war: a study of united states and iran, *Journal of Human Social and Political Science Research*, 1 (2): 169-179.
- Siegel J., (2013). Media coverage of Iran's nuclear program An analysis of U.S. and U.K. coverage, 2009-2012, Center for International and Security Studies at Maryland (CISSM).
- Taghizadeh, H., (2011). "Soft War Against the Islamic Revolution and Countermeasures with Emphasis on the Supreme Leader's Orders", *Scientific-Specialized Quarterly Journal of Psychological Operations*, 29 (8): 120-148. [Persians]
- Tarem-Sari, M., (2011). "Mekhem, Bahram and Nasrin Mosfa, The Concept of Aggression in International Law: Efforts of States to Prohibit the Use of War and the Definition of Aggression", *Law Journal*, 8 (1): 1-20. [Persians]
- Tavakoli, M., (2011). "The Soft Threat and the Enemy's Psychological Operations Against the Sacred System of the Islamic Republic of Iran", 179 (2): 1-20. [Persians]

- Vuving, A. L., (2009). "How Soft Power Works", A paper presented at the panel Soft Power and Smart, <http://west-bar.org/images/pics/vokala/>.
- Yazdan-fam, M., (2012). "National Defense Strategy; Lessons from the End of the Imposed War", Strategic Studies Quarterly, Issue 3, Year 15, 57 (3): 70-51. [Persians]
- Yazdani, E., and Ehsan S., (2012). "Soft Power in American Foreign Policy with Emphasis on the Phenomenon of Culture", Soft Power Studies, 5 (2): 95-120. [Persians]
- Yousef-zadeh, M. Reza and Essa B., (2013). "Soft War Management (Approaches and Methods)", Journal: Human Resource Management Development and Support, 27 (8): 33-60. [Persians]
- Zamani, S. Q., (1999). "International Humanitarian Law and the Occupation of Iranian Territories in the Imposed War", Journal of Defense Policy. 28 (1): 33-60. [Persians]
- Zia A., Batool S., Yousaf R., (2017). US Print Media Framing of Nuclear Ambiguity: Israel vs. Iran, Journal of Politics and International Studies, 3 (1): 1-20.

